

درباره سیاست‌های کلی نظام در فرهنگ و هنر

باسمه تعالی

پرسش‌های مرتبط با سیاست‌های کلی نظام در فرهنگ و هنر

۱ - از نظر حضرت عالی به عنوان یک صاحب‌نظر فرهنگی و فاضل حوزوی سیاست‌های کلی نظام در امر فرهنگ و هنر بایستی به چه مقوله‌ها و محورهایی پردازد؟

در دنیای امروز که فرهنگ و هنر به‌عنوان یکی از ارکان اصلی هویت ملی و اجتماعی هر کشور شناخته می‌شود، تنظیم سیاست‌های فرهنگی و هنری کار ساده‌ای نیست. جمهوری اسلامی ایران با توجه به شرایط خاص اجتماعی، فرهنگی و سیاسی خود، باید سیاست‌هایی هوشمندانه و منطبق با اصول اسلامی و ایرانی تدوین کند که نه تنها در برابر تهدیدات بیرونی مقاومت کند، بلکه باعث رشد و شکوفایی هنر و فرهنگ در درون کشور نیز شود.

در سیاست‌های کلی نظام در عرصه فرهنگ و هنر باید به چند مقوله کلیدی توجه داشت. نخستین مسئله، «حفظ هویت فرهنگی» است. باید سیاست‌ها در جهت تقویت و ترویج فرهنگ اصیل اسلامی-ایرانی و پاسداری از آن در برابر تهدیدات فرهنگی بیرونی شکل گیرد. دومین موضوع، «تحکیم نهادهای فرهنگی» است که شامل خانواده، مدارس، مساجد و رسانه‌ها می‌شود. این نهادها باید در راستای اهداف فرهنگی نظام به‌طور یکپارچه و هماهنگ عمل کنند.

- مهمترین ظرفیت‌ها، فرصت‌ها، قوت‌ها، ضعف‌ها، و تهدیدات در هر یک از این محورها کدامند؟

ظرفیت‌ها و فرصت‌ها در عرصه فرهنگ و هنر زیاد است. به‌ویژه در حوزه فناوری‌های نوین، فضای مجازی و رسانه‌ها فرصتی داریم که به سرعت می‌توانیم پیام‌های فرهنگی را گسترش دهیم. قوت‌ها هم در باورهای دینی و سنت‌های فرهنگی ما نهفته است. اما ضعف‌ها و تهدیدات نیز وجود دارد؛ یکی از بزرگترین تهدیدات، نفوذ فرهنگ‌های بیگانه از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی است که هویت فرهنگی کشور را تهدید می‌کند. همچنین ضعف در هماهنگی و انسجام میان نهادهای فرهنگی و عدم استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود، از جمله مشکلات است.

- مضمون سیاستی و جهت‌گیری راهبردی در هر یک از این محورها چه باید باشد؟

جهت‌گیری سیاست‌های فرهنگی باید در راستای «تقویت هویت فرهنگی ملی» و «نهادینه‌سازی ارزش‌های اسلامی و ایرانی» باشد. باید توجه ویژه‌ای به نسل جوان و نوجوان داشته باشیم و آن‌ها را درگیر این فرآیند کنیم. تقویت تولیدات فرهنگی بومی، ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی دیجیتال و توسعه صنایع فرهنگی از مهم‌ترین جهت‌گیری‌ها خواهد بود.

۲ - بند سیاستی پیشنهادی شما ناظر به هر یک از عرصه‌های موضوعی زیر چیست؟

در هر یک از این عرصه‌ها سیاست‌های ویژه‌ای باید اتخاذ شود:

رسانه و فضای مجازی

تقویت تولید محتوای سالم و اسلامی در فضای مجازی و رسانه‌ها، همراه با آموزش مهارت‌های رسانه‌ای برای

سبک زندگی

تولید و آموزش سبک زندگی اسلامی و ایرانی که در آن ارزش‌های اخلاقی، اجتماعی و دینی ترویج شود از طریق تولیدات رسانه‌ای؛ فیلم و سریال و نظارت بر آنها.

فرهنگ دینی

تقویت و ترویج آموزه‌های دینی در جامعه از طریق نهادهای آموزشی و رسانه‌ها، خصوصاً طراحی برنامه طولانی‌مدت و یکپارچه برای مدارس آموزش و پرورش و توجه به مهدکودک‌ها و مدارس غیرانتفاعی که از متأسفانه از کنترل دولت خارج شده است.

هنر

حمایت از هنرهای اصیل ایرانی و اسلامی، در عین حال ایجاد فضایی برای نوآوری و تولید آثار هنری با مضامین ارزشی. بیشتر از طریق برگزاری همایش‌ها، نشست‌ها و نمایشگاه‌های کوچک محلی در تمام مناطق کشور.

مسائل اجتماعی

شناسایی و توجه به مشکلات اجتماعی از جمله فقر، بیکاری، آسیب‌های اجتماعی و تلاش برای ایجاد راهکارهای عملی در این زمینه، با کمک گروه‌های جهادی و با حمایت نهادهای دولتی و خیریه.

خانواده و زنان

تقویت نهاد خانواده به‌عنوان سلول اصلی جامعه و تبلیغ و ترویج فلسفه تشکیل خانواده و تبیین علمی ضرورت خانواده و ساختار سنتی آن با ادبیات جدید و به‌روز.

تعلیم و تربیت

بررسی نظام آموزشی کشور و بازطراحی ساختار یکپارچه و هدفمند این نظام با توجه به تحولات فرهنگی و فناوری دهه‌های اخیر با تأکید بر آموزش‌های اخلاقی و فرهنگی در مدارس و دانشگاه‌ها، به نحوی که بتواند با آموزش‌های فضای مجازی رقابت کند.

علم و پژوهش

پایین آوردن سن پژوهش از طریق درگیر کردن دانش‌آموزان با مسائل اجتماعی در راستای پاسخگویی به نیازهای فرهنگی و اجتماعی کشور. نسل جوان به دلیل درک بهتر از فضای اجتماعی در صورت مواجه شدن با مشکلات و درک واقعی از نیازها، هم هویت فرهنگی به دست می‌آورد و هم دغدغه‌مند می‌شود و راه‌حل‌ها و ایده‌های تازه‌ای ارائه می‌دهد.

فرهنگ مضاف (فرهنگ رسانه، فرهنگ اقتصادی، فرهنگ سیاسی، فرهنگ مدیریت، فرهنگ عمومی)

ارتقای فرهنگ رسانه‌ای، اقتصادی، سیاسی و مدیریت از طریق آموزش‌های عمومی رسانه‌ای ساده، به کمک فیلم، انیمیشن و سریال‌های جذاب، به نحوی که همگان ناخواسته و بدون نیاز به شرکت در دوره‌های آموزشی بتوانند با ساختارهای جدید فرهنگی آشنا شوند. این نیاز به حمایت و مشارکت گروه‌های مردمی و علاقه‌مند دارد.

۳ - به نظر شما مهمترین چالش‌ها و کاستی‌های کشور در گام اول انقلاب در عرصه «نظامات مدیریتی فرهنگ و

ساختار حکمرانی فرهنگی» چه بوده و برای رفع آن‌ها و ارتقای این عرصه چه راهکارها و راهبردهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

نقش آفرینی مردم در فرهنگ

ساختار تقنین و تدوین سیاست‌ها

ساختار اجرای سیاست‌ها

ساختار نظارت بر اجرای سیاست‌ها

در گام اول انقلاب، مهم‌ترین چالش فقدان ساختار منسجم و هماهنگ برای مدیریت فرهنگ بود؛ پراکندگی نهادهای فرهنگی و عدم وجود سیاست‌های اجرایی یکپارچه. اتفاق بعدی این بود که مردم فعالیت‌های فرهنگی تأثیرگذاری که پیش از انقلاب به صورت خودجوش داشتند را رها کردند، با این امید که دولت و حاکمیت مسئول فرهنگ است. دولت نیز در این عرصه دست‌تنها ماند و گرفتاری‌های اقتصادی و سیاسی مانع توجه کافی به مسائل فرهنگی شد.

برای رفع این کاستی‌ها، ابتدا باید نهادهای فرهنگی را تقویت کرده و ساختارهای حکمرانی فرهنگی را به‌طور دقیق‌تر و با هماهنگی بیشتر طراحی و سازمان‌دهی کنیم. همچنین باید از طریق اصلاح ساختارهای تقنینی، اجرای سیاست‌ها و نظارت بر آن‌ها قدرت اعمال حاکمیت در مسائل فرهنگی تقویت شود، تا پراکندگی‌ها حذف شود و هم‌افزایی میان نهادها و سازمان‌ها پدید آید، یعنی به صورت دقیق و قانونی با بدرفتاری‌های فرهنگی و بدآموزی‌های رسانه‌ای برخورد گردد. سپس باید دوباره برای بازگرداندن مردم به عرصه فرهنگ تلاش کرد، با ایجاد مشارکت عمومی در عرصه فرهنگ و تشویق و توجیه گروه‌های مردمی، تا مردم مانند دهه‌های قبل نقش فعال‌تری در تولید و مصرف فرهنگ ایفا کنند. قانون باید حامی این فعالیت‌ها باشد.

در نهایت، سیاست‌های فرهنگی باید نه تنها بازتاب‌دهنده نیازهای جامعه باشد بلکه در راستای حفظ و تقویت هویت فرهنگی ملی و دینی عمل کند. در این مسیر، ضروری است که ساختارهای فرهنگی کشور با دقت، هماهنگی و تعامل میان نهادها به صورت منطقی و علمی بازسازی شود، تا به اهداف بلندمدت فرهنگی و هنری کشور دست یابیم.

